

**UCHWAŁA NR XXXVI/313/22
RADY GMINY ORLA**

z dnia 29 grudnia 2022 r.

**w sprawie aktualizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orla na lata
2017-2027**

Na podstawie art. 16 b, art. 17 ust. 1 pkt 1 oraz art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, poz. 2270, z 2022 r. poz. 1, poz. 66, poz. 1079, poz. 1692, poz. 1700, poz. 1812, poz. 1967, poz. 2127, poz. 2140) oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 559, poz. 1005, poz. 1079, poz. 1561) uchwała się, co następuje:

§ 1. W Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Orla na lata 2017-2027 stanowiącej załącznik do uchwały Nr XXII/160/17 Rady Gminy Orla z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orla na lata 2017-2027, część 2.3. otrzymuje brzmienie jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Orla.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Grzegorz Warchol

II. 2.3. HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII NA LATA 2023-2025

PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ NA LATA 2023-2025

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orla jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, dążenie do integracji społecznej oraz tworzenie równych szans rozwoju społecznego wszystkim mieszkańcom. Rozwiązania wdrażane przy współpracy z lokalnymi partnerami służyć mają eliminacji negatywnych zjawisk społecznych oraz zrównoważonemu rozwojowi całej gminy.

Analizę tendencji i wniosków w zakresie problemów społecznych, zgodnie z art. 16 b ustawy o pomocy społecznej oraz potrzebami monitoringowymi do harmonogramu Strategii, Koordynator oparł o informację Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022, a także o materiały, będące w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orli lub udostępnione przez GUS, Urząd Gminy Orla, PUP w Bielsku Podlaskim, sprawozdania merytoryczne i finansowe Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orli.

Według stanu na 31 grudnia 2021 r., liczba ludności gminy Orla wyniosła 2 616 osoby, z czego większą grupę - 1356 osób, czyli 51,83 % stanowiły kobiety, a mniejszą - 1260 osób, czyli 48,17 % mężczyźni. Struktura ludności gminy w 2021 roku przedstawiała się następująco:

- osoby w wieku **przedprodukcyjnym stanowiły 14,76 %**,
- osoby w wieku **produkcyjnym 50,73%**,
- osoby w wieku **poprodukcyjnym 34,52 %**.

Spadek liczby ludności w gminie na przestrzeni lat 2019-2022 **wynosił 199 osób**, czyli **7,12 %** od 2 794 osób w roku 2019 do 2 595 osób w roku 2022.

Demografia jest ważnym czynnikiem wpływającym na zachodzące procesy społeczne. Do najważniejszych z nich należą przyrost naturalny, przeciętna długość życia, wskaźnik gęstości zaludnienia, równowaga pomiędzy płciami.

Na podstawie dostępnych danych zamieszczonych na stronie Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Białymstoku za rok 2021 w **powiecie stwierdzono ujemny przyrost naturalny**.

Tendencje zmniejszania się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym na korzyść liczby osób w wieku poprodukcyjnym są zbieżne z tendencją ogólnokrajową. Według danych Eurostatu za kilka dekad odsetek seniorów w stosunku do osób w wieku produkcyjnym będzie w Polsce najwyższy w UE. Starzejące się społeczeństwo to problem nie tylko Polski, lecz także wielu krajów rozwiniętych. Liczba ludności Polski w wieku powyżej 60 roku życia już w 2020 r. przekroczyła 25 % populacji kraju (dane z strony mpips.gov.pl). Natomiast rzeczywisty poziom ludności gminy w wieku poprodukcyjnym w roku 2019 już przekroczył 35,36%.

Również gęstość zaludnienia jest niska. Wg WUS Białystok na 1 km² w województwie podlaskim przypadało 59 mieszkańców, **w gminie Orla było to jedynie 18 mieszkańców**.

Na terenie gminy zawarto w roku 2021 – 6 małżeństw, urodziło się 13 dzieci, jednak nastąpiło 106 zgonów, co wskazuje na ujemny przyrost naturalny.

W 2021 roku zarejestrowano 39 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 41 wymeldowań, w wyniku czego **saldo migracji wewnętrznych wynosiło dla gminy Orla -2**.

Biorąc pod uwagę tendencje demograficzne warto podkreślić szczególnie trudną sytuację materialną osób starszych utrzymujących się z rent i emerytur. Wysokość świadczeń jest stopniu zbyt niska, aby w wystarczający sposób zaspokoić potrzeby osób starszych, szczególnie w sytuacjach, gdzie występują u nich problemy zdrowotne. Potrzeby osób w wieku poprodukcyjnym będą wzrastać wraz ze zmieniającą się strukturą demograficzną. Taką tendencję należy również wziąć pod uwagę przy planowaniu rozwoju gminy w sferze

polityki społecznej, odnoszącej się do osób starszych i niepełnosprawnych i rozwoju usług społecznych dla tej grupy.

Biorąc pod uwagę "starzenie się" populacji mieszkańców gminy i liczbę oferowanych usług opieki i pielęgnacji konieczne będzie w najbliższych latach dążenie do zapewnienia większej liczby usług opiekuńczych ze względu na rosnące potrzeby w tym zakresie.

Obok tendencji spadku demograficznego i ukierunkowania działań pomocowych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, istnieje potrzeba wsparcia ukierunkowanego na **rodziny ubogie oraz rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi**. Takie cele strategiczne mają odzwierciedlenie w dokumencie, a kierunki dotąd realizowane zostały poddane ocenie i analizie przez GOPS w Orli w perspektywie prognoz społecznych.

Rolniczy charakter gminy powoduje, że udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności jest stosunkowo niewielki w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu bielskiego i nadal spada. Udział ten wyniósł na koniec 31 grudnia 2021 r. w gminie ok. 2,08 % (53 osoby) i jest to jeden z najniższych poziomów liczby osób bezrobotnych w powiecie.

Pomoc i wsparcie w zakresie pomocy społecznej w gminie Orla w 2021 roku uzyskało 224 osoby, co stanowiło 8,90 % wszystkich mieszkańców gminy. W stosunku do 2019 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 81 osób, na co szczególnie wpływ miał wprowadzony stan pandemiczny w kraju.

W przypadku długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba w 2021 r. osiągnęła poziom 120 osób, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2020 o 76 osób.

W gminie Orla najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie **powodami ubiegania się o pomoc społeczną**, wskazanymi przez ośrodek pomocy społecznej w 2021 roku było kolejno:

- **ubóstwo – 28 rodzin,**
- **bezrobocie – 17 rodzin,**
- **potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym również wielodzietność – 6 rodzin,**
- **niepełnosprawność – 28 rodzin,**
- **długotrwała lub ciężka choroba – 15 rodzin.**

Ze świadczeń niepieniężnych, przyznawanych w ramach programu wieloletniego "Posiłek w domu i w szkole" korzystało w roku 2021 - 22 dzieci. W tym przypadku też **widać tendencję zniżkową** (w roku 2020 z posiłków korzystało 56 dzieci).

Liczba rodzin pobierających w roku 2021:

- 1) świadczenie wychowawcze wyniosła 183, i w stosunku do roku poprzedniego zmalała o 12 rodzin, co stanowi spadek o 6,56 %;
- 2) zasiłek rodzinny wyniosła 106 rodzin, i w stosunku do roku poprzedniego zmalała o 12 rodzin, co stanowi spadek o 10,16 %.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy znajduje się 1 szkoła dysponująca 200 miejscami, 1 oddział przedszkolny (4 grupy) dysponujący łącznie 100 miejscami oraz 1 świetlica. Na terenie gminy funkcjonuje: Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Mieszkańcy mają zapewnioną opiekę zdrowotną. Instytucją pomocy społecznej służącą zaspokajaniu potrzeb mieszkańców jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Orli. Na terenie gminy realizowano usługi opiekuńcze w ramach projektu pn.: „Wsparcie usługami społecznymi w miejscu zamieszkania – gmina Orla” współfinansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Gmina Orla w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieska w dniu 25 lutego 2022 r. podpisała umowę o dofinansowanie projektu pn.: „Dzienny Dom Pomocy w Orli – Rozwój usług społecznych i zdrowotnych dla Seniora”. DDP w Orli funkcjonuje od 1 września 2022 r. Placówka dysponuje 15 miejscami, zapewnia dostęp do usług opiekuńczych osobom starszym z **terenu gminy Orla potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ze względu na stan zdrowia, wiek lub niepełnosprawność wymagają pomocy osoby drugiej**. DDP w Orli świadczy usługi w godzinach od 8.00 do 16.00, w zakresie:

- zaspokojenie potrzeb bytowych poprzez zapewnienie bezpiecznego miejsca do wielogodzinnego przebywania i godnego spędzania czasu, zapewnienie posiłku w czasie pobytu, udostępnienie urządzeń do utrzymania higieny osobistej,
- podstawowe świadczenia opiekuńcze, polegające na udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, podnoszenie sprawności i aktywizację pensjonariuszy poprzez udział w terapii zajęciowej; stosowana jest m.in. muzykoterapia, choreoterapia, biblioterapia, kulturoterapia, ergoterapia, kinezyterapia,
- zaspokojenie potrzeb zdrowotnych w formie ogólnej terapii ruchowej – placówka dysponuje własnym podstawowym sprzętem do ćwiczeń (bieżnia, rotory, rowery gimnastyczne), wsparcie w osobie pielęgniarki,
- działania wspomagające, polegające na utrzymaniu kontaktów społecznych udziale w aktywnych formach wypoczynkowych, udziale w imprezach kulturalnych, rekreacyjnych, towarzyskich.

Gmina posiada zatrudnionego asystenta rodziny. W obszarze pomocy i wsparcia prowadzona jest współpraca m.in. z Bankiem Żywności, ze Stowarzyszeniem Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieska, Lokalną Grupą Działania, organizacją nieformalną zrzeszającą osoby starsze.

WNIOSKI I PROGNOZY NA LATA 2023-2025

Mając na względzie analizę zasobów pomocy społecznej Gminy Orla przy planowaniu zadań na kolejne lata warto zwrócić uwagę na następujące kwestie:

1. Konieczność organizowania usług na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, działań opiekuńczych i specjalistycznych w miejscu zamieszkania oraz w placówkach całodobowych. W wyniku starzenia się społeczeństwa należy spodziewać się dalszego wzrostu liczby osób umieszczanych w domach pomocy społecznej, a co za tym idzie, wzrostu kosztów ponoszonych przez gminę. Wśród tych osób, w szczególnej sytuacji są osoby dotknięte chorobami psychicznymi, którym trudno jest zapewnić wystarczającą opiekę w środowisku zamieszkania.

2. Kreowanie działań podnoszących świadomość społeczną w zakresie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze.

3. Upowszechnianie informacji dot. osób starszych, niepełnosprawnych i ich praw.

4. Wykorzystywanie zewnętrznych środków finansowych dla realizacji projektów skierowanych do osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych.

5. Osoby korzystające z pomocy społecznej, to osoby przede wszystkim ubogie, wielodzietne i z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. W celu ograniczenia ich ubóstwa, należy rozwijać formy współpracy z organizacjami pozarządowymi i parafiami, aby poszukiwać skutecznych rozwiązań w tym zakresie, wykorzystywać programy i projekty celowe, w tym Lokalnej Grupy Działania, realizować działania obszarów ekonomii społecznej i aktywnej integracji.

6. Rynek pracy na terenie naszej gminy, jak również w powiecie jest ubogi, występuje tzw. bezrobocie ukryte. Na terenie gminy Orla przeważają mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Jednakże spora część młodych ludzi emigruje z terenów wiejskich do miasta, a także za granicę. Walka z bezrobociem możliwa jest tylko przez kompleksowe działania w sferze ekonomicznej mającej na celu wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. Zadania w tej sferze koncentrują się również wokół problemu ochrony pracowników przed utratą zatrudnienia, ochrony egzystencji jednostki dotkniętej brakiem pracy oraz pomocy w znalezieniu zatrudnienia. Świadczenia społeczne dla bezrobotnych w Polsce reguluje ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Powinny one zapewnić bezrobotnemu minimum życiowe, ale powinny także zachęcać do podjęcia zatrudnienia. W dłuższej perspektywie należałoby podjąć wszelkie możliwe działania zwiększające zatrudnienie.

7. Liczba osób korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności utrzymuje się na wysokim poziomie. W wielu przypadkach długotrwała choroba prowadzi do orzeczenia o niepełnosprawności, co w konsekwencji utrzymuje wysoką liczbę wypłacanych zasiłków stałych, które w głównym stopniu wypłacane są z powodu niezdolności do pracy. Należy zwrócić uwagę na usługi profilaktyki zdrowia i rehabilitacji.

8. Podnoszenie poziomu zaradności i mobilności osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych i starszych.

9. Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej wymaga zapewnienia pomocy rodzinom, w których zdiagnozowano trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Związane jest to z zabezpieczeniem środków finansowych na utrzymanie zatrudnienia asystenta rodziny oraz prowadzenie poradnictwa rodzinnego, prawnego i specjalistycznego.

Wnioski te znajdują odzwierciedlenie w poniższym harmonogramie strategii na lata 2023-2025.

2.3. HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII NA LATA 2023-2025

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Orla została opracowana w odpowiedzi na problemy i potrzeby społeczne. Poniższy harmonogram prezentuje wybrane kierunki działania, określone jako priorytetowe do realizacji na najbliższe lata. Część z zadań i działań określonych do realizacji ma już zabezpieczone finansowanie ze środków zewnętrznych lub gminnych. Pozostałe wymagają pozyskania środków zewnętrznych, pomocowych lub zabezpieczenia ich w sposób wiążący przez Radę Gminy Orla.

CEL STRATEGICZNY I BUDOWA SYSTEMU WSPARCIA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH W GMINIE			
KIERUNKI DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
Modernizacja i rozwój bazy lokalowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orli.	Liczba nowych/adaptowanych pomieszczeń Ośrodka. Liczba miejsc do pracy.	GOPS, Gmina Orla	Fundusze własne gminy, EFRR, PROW, LGD i inne zewnętrzne
Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej.	Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej.	Gmina Orla	Fundusze własne gminy i inne zewnętrzne
Rozwijanie systemu opieki nad starszymi i przewlekle chorymi mieszkańcami: - zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym usług opiekuńczych, usług specjalistycznych, - wsparcie w zaspakajaniu potrzeb osób starszych (spędzanie czasu, dostarczenie posiłku, pomoc w codziennych czynnościach, itp.), - rozwój i poszerzenie oferty DDP.	Liczba usług w gminie. Liczba osób objętych usługami.	GOPS, Urząd Gminy, instytucje pomocowe, organizacje pozarządowe i kościelne, GOK, GBP, Szkoła Podstawowa w Orli (gabinet masażu)	Fundusze własne gminy, MRPIPS, EFS, PROW, LGD i inne zewnętrzne
Realizacja programu lekowego	Liczba osób/rodzin korzystających ze wsparcia. Wysokość udzielonej pomocy finansowej. Liczba udzielonych świadczeń.	GOPS	Fundusze własne

Prowadzenie klubu seniora, zespołów artystycznych: Zespół „Orlanie”, zespół „Malinki” i innych.	Liczba grup formalnych/niefORMALNYCH, zespołów obejmujących osoby starsze i niepełnosprawne. Liczba osób starszych i rodzin objętych działaniami. Liczba przedsięwzięć promujących zdrowy styl życia wśród osób starszych i rodzin.	GOK, Urząd Gminy, instytucje pomocowe, organizacje pozarządowe i kościelne, GBP	Fundusze własne gminy, MRPIPS, EFS, PROW, LGD i inne zewnętrzne
Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych i wydarzeń.	Liczba wydarzeń Liczba osób objętych działaniami	GOK, GOPS, organizacje pozarządowe, GBP, szkoła podstawowa	Fundusze własne gminy, MRPIPS, EFS, PROW, LGD i inne zewnętrzne
CEL STRATEGICZNY II ROZWÓJ RYNKU PRACY I POMOC OSOBOM BEZROBOTNYM			
KIERUNKI DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
Prowadzenie pracy socjalnej oraz pomocy specjalistycznej, doradztwa, szkoleń na terenie gminy w zakresie nowych kwalifikacji i zmiany zawodu dla osób o niskim statusie i bezrobotnych.	Liczba udzielonych porad. Liczba zrealizowanych szkoleń.	Jednostki samorządu gminnego, powiatowego oraz ich jednostki organizacyjne, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, parafie, podmioty ekonomii społecznej, instytucje szkoleniowe, PUP.	Fundusze własne gminy, MRPIPS, EFS, EFRR, PROW i inne zewnętrzne.
Umożliwienie odbywania staży, prac interwencyjnych, społecznie użytecznych, robót publicznych na terenie gminy.	Liczba osób, które skorzystają ze wsparcia. Liczba zaangażowanych instytucji w organizację działań.	Jednostki samorządu gminnego, powiatowego oraz ich jednostki organizacyjne, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, parafie, podmioty ekonomii społecznej, instytucje szkoleniowe, PUP.	Fundusze własne gminy, MRPIPS, EFS, EFRR, PROW, LGD i inne zewnętrzne.
Udział w szkoleniach dla pracowników samorządu w obszarze ekonomii społecznej.	Liczba szkoleń. Liczba osób uczestniczących.	Jednostki samorządu gminnego oraz ich jednostki organizacyjne.	Fundusze zewnętrzne.

**CEL STRATEGICZNY III
KOMPLEKSOWA POMOC NA RZECZ DZIECI, MŁODZIEŻY I RODZIN**

KIERUNKI DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
Prowadzenie działań edukacyjnych zmierzających do przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba prowadzonych działań. Liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi.	GOPS, instytucje edukacyjne, szkoleniowe, szkoły, policja, organizacje pozarządowe.	Fundusze własne gminy, MRPIPS, zewnętrzne
Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.	Liczba inicjatyw. Liczba uczniów objętych wsparciem.	Placówki oświatowe.	Fundusze własne gminy.
Realizacja działań zmierzających do poprawy funkcjonowania rodziny, w tym praca asystenta rodziny.	Liczba programów, projektów, wydarzeń profilaktycznych, edukacyjnych skierowanych do osób i rodzin. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. Liczba rodzin objęta pracą socjalną.	GOPS, instytucje pomocowe, edukacyjne, szkoleniowe, szkoły, policja, organizacje pozarządowe i kościelne, grupy nieformalne.	Fundusze własne gminy, MRPIPS.
Realizacja programów gminnych: - Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Orla na lata 2022-2026, - realizacja Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025, - realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Orla na lata 2022-2025, - programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, - Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Orla na lata 2016-2023, - realizacja Programu „Posiłek w szkole i w domu”.	Zgodnie ze wskaźnikami programów.	Zgodnie z zapisami programów.	Zgodnie z zapisami programów.

Realizacja Strategii odbywać się będzie również poprzez wdrażanie innych niezbędnych programów i projektów, mających na celu pomoc mieszkańcom w rozwiązywaniu zgłaszanych potrzeb.

Przewodniczący Rady

Grzegorz Warchol